

**VELOSPORTCHILARNI VELOTURIZM ORQALI JISMONIY TAYYORGARLIGINI
TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI
10.53885/edinres.2022.95.40.069
Atamurodov Shodiyor O'rolovich dotsent JDPI
Teshaboev Baxtiyor Komil o'g'li magistr JDPI**

Mamlakatda yuksak madaniyatga ega bo'lgan har tomonlama yetuk hamda jismonan sog'lom insonni shakllantirish maqsadida, aholining jismoniy tarbiya va sport sohasida malaka va bilimlarini orttirishga qaratilgan ustuvor yo'nalishlarni belgilash, iqtidorli velosportchilarni tanlab olish (seleksiya) jarayoniga innovatsion shakllar va usullarni joriy etish maqsadida, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 30 oktabrdagi «Sog'lom turmush tarzini keng tatbiq etish va ommaviy sportni yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida»gi PF-6099 son [farmoniga](#) muvofiq, shuningdek, aholi o'rtasida velosport turlarining ommaviylikini oshirish, ular bo'yicha milliy terma jamoalarimizning olimpiya va paralimpiya, osiyo va paraosiyo o'yinlarida, jahon chempionatlarida va boshqa yirik musobaqalarda munosib ishtirok etishi va yuqori natijalarga erishishini ta'minlash maqsadida veloturizmning o'rni nixoyatda kattadir.

Bugun veloturizm xizmatlar bozorining keskin sur'atlarda rivojlanayotgan aktiv turidan biri sanaladi. Veloturizm (velosiped turizmi) – turizmning bir turi bo'lib, bunda harakatlanishning asosi va birdan-bir manbasi bo'lib velosipedlar xizmat qiladi [1].

Shunga asosan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori “Velosportni rivojlantirishga doir kompleks chora-tadbirlar to'g'risi”da 2021 yil 24 sentabr, PQ-5251-son qaror asosan dasturi ishlab chiqildi. Bu dastur amalga oshirilgan ishlarimizning izchil davomi sifatida muhim xujjat bo'lib, unda velosport sport turining barcha yo'nalishlariga alohida e'tibor qaratilgan. [2].

Veloturizm ko'p qirrali tushuncha bo'lib, bu tur nafaqat aktiv dam olish, balki velosport mashg'ulotlaridan ajralmagan holda turistik faoliyat bilan shug'ullanishning qulay va samarali usullaridan biridir. Aktiv dam olish turlari orasida veloturizm o'zining harakatlanish tezligi va marshrut uzunligi bilan yetakchilik qiladi. Bundan tashqari bu turizm turi turistlarni yosh jihatdan kategoriyalariga ajratmaydi. Bu turdan yoshlar bilan bir qatorda yoshi kattalar ham sog'lig'ini tiklash, toza havoda sayr qilish, hordiq chiqarish maqsadida foydalanishlari mumkin. Veloturizm sayohatchilarga ajoyib peyzajlardan yo'l-yo'lakay bahramand bo'lib o'tish, shu bilan birgalikda sayohat davomidagi vaqtni sport mashg'uloti bilan o'tkazish imkoniyatini beradi.

Shuning uchun velosipeddan nafaqat uzoq masofalarni yaqin qilishda, balki turizmni rivojlantirishda ham foydalanish mumkin.

Velosport turizimi haqiqatdan ham qiziqarli va salomatlik uchun foydali sport turi hisoblanadi. Velosport turizimi shug'ullanuvchilarning jismoniy sifatlarini rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi.

Velosport turizmning rivojlanish tarixiga nazar tashlaydigan bo'lsak, dunyoni velosipedda aylanib chiqqan ilk sayohatchi Tomas Stivens hisoblanib, u ushbu murakkab sayohatni 1884-1887 yillar oralig'ida amalga oshirgan. Qiziqarli tomoni shundaki, u sayohatida velosipedlarning eski konstruksiyalaridan biri bo'lmish, harakatlanish juda qiyin bo'lgan – old g'ildiragi katta velosipeddan foydalangan.

Shuningdek, u paytda velosipedlarda shina mavjud bo'lmagan [5, b 3]. Bugungi kunda ko'pgina mamlakatlarda veloturizm uchun deyarli barcha shart-sharoitlar yaratilgan bo'lib, jumladan, GPS-navigatolar, maxsus yo'laklar, velosipedlar, veloryukzaklar, velosumkalar, tunash joylari va boshqa zaruriy elementlar mavjud. Tur uchun asosiy infratuzilmalardan biri bo'lmish veloyo'laklarning yangidan-yangi turlari paydo bo'lmoqda va rivojlanmoqda. Misol uchun, Polshada kechqurun moviy nur taratadigan veloyo'laklar mavjud bo'lib, ular kun bo'yi quyosh nurlaridan energiya oladi va 10 soatgacha veloyo'laklarni yoritib turadi. Veloturizm uchun eng muhim elementlardan yana biri, bu veloturistlar uchun maxsus mehmonxonalar hisoblanadi. Bunday mehmonxonalar 1 tadan 5 tagacha velosipedlar bilan baholanib, velosipedlar soni oshishi bilan undagi xizmat sifati, qulayliklar oshaveradi. Hozirgi kunda veloturistlar uchun dunyo bo'yicha yuzdan ortiq bir-biridan ajoyib velommarshrutlar ishlab chiqilgan. Lekin ularning hammasidan foydalanishning iloji yo'q. Quyida hududlarda ishlab chiqilgan va yer yuzida tan olingan 10 ta eng zo'r velommarshrutlar keltirilgan: 1. Uayt oroli, Angliya; 2. Provans, Fransiya; 3. Tasmaniya, Avstraliya; 4. San-Xuan orollari, AQSh; 5. Milliy shosse №1, Vetnam; 6. Kler Grafligi, Irlandiya; 7. La-Farola, Kuba; 8. Keyp-Breton oroli, Kanada; 9. Friuli-Venesiya-Djuliya, Italiya; 10. Otaga yarimoroli, Yangi Zelandiya. 2-rasm. Veloturistlar uchun maxsus mehmonxonalar darajalari belgisi

Hozirgi taraqqiyot bosqichida jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlarini tashkil qilishning istiqbollari: muammo va yechimlar. Xalqaro miqyosidagi ilmiy amaliy-anjuman. 2022 yil 28-29 aprel

[6, b.13] Veloturistlarga sifatli xizmat ko'rsatish turizm bozorida xalqaro raqobatbardoshlikni oshirishga yordam beradi. Shuning uchun veloturizm sust rivojlangan mamlakatlar ushbu turizm turi rivojlangan davlatlarning (Germaniya, Avstriya, Kanada, Avstraliya, Buyuk Britaniya, Daniya, Finlandiya, Niderlandiya, Shvesariya) amaliyotlari va tajribalarini o'rganishmoqda. Avstriyada veloturistlarning ma'lumot olishlari juda oson bo'lib, ham milliy ham xududiy darajada yuqori tashkillashtirilgan. Veloyo'llar bo'yicha milliy turizm portalida (<http://www.austria.info/>) butun mamlakat veloturlar bo'yicha ma'lumotlar (www.radtouren.at.) beriladi. Buyuk Britaniyada 2012 yilda 149 million kunlik va 1,23 million bir kundan ortiq bo'lgan kichik velosafarlar amalga oshirilgan bo'lib, bular mamlakat iqtisodiyotiga mos ravishda 1,83 milliard va 0,41 milliard funt sterlingda daromad keltirgan.

Asosiy adabiyotlar:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг қарори “Велоспортни ривожлантиришга доир комплекс чора-тадбирлар тўғриси”да 2021 йил 24 сентябрь, ПҚ-5251-сон қарор.
2. World Travel&Tourism Council, Travel&Tourism Economic Impact 2017 World, 16. 2. UNWTO нинг йиллик нашрлари асосида муаллифлар томонидан тузилди
3. UNWTO Tourism Highlights 2017 Edition, 3 б.
4. HOW TO PROMOTE BIKE TOURISM GLOBALLY, Original scientific paper, Accepted 24 February 2017, 3 б.
5. Thomas Steven's bicycle journey, The New York Times, October 3, 1885, page 3
6. Josip Rotar, Aleksandra Gantar, Danijela Kočič, Matej Pehnc. How to develop cycle tourism? Maribor, 2012, 13 б.
7. Ivan Zovko, The value of cycle tourism, Opportunities for Scottish economy, 2013, 13 б.
8. Knowledge transfer project: Cycling tourism, Cycling tourism in USA, Denmark, Germany, the Netherlands, Sweden and their perceptions of Norway as a cycling destin nation, Oslo, august 2016, 24 б.
9. Ш.Ш. Рахмонов, Велотуризм, Самарқанд 2018, 5-6 бетлар.
1. Safarova Rokhat G. Ways and factors of optimization of the content of general secondary education in today's world // Образование через всю жизнь: непрерывное образование в интересах устойчивого развития. 2012. №2 (eng). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/ways-and-factors-of-optimization-of-the-content-of-general-secondary-education-in-today-s-world> (дата обращения: 09.05.2022).
2. Мухитдинова Н.М. Абитова Ж.Р. Механизмы интеллектуального развития дошкольников с помощью физических занятий // Проблемы педагогики.- 2020- № 3 (48) с 79-81
3. Мухитдинова Н.М. Методология физических упражнений и игр в дошкольных образовательных организациях // Проблемы науки-2020-№9 (57) с 81-83
4. Мухитдинова Н.М. Эшов Э. Improvement of psychology and pedagogical process on physical training // Intellectual Archive 2018 с 93-96
5. Djurayeva Maxasti Zokirqizi “The emotion training system for atudents of preschool education for sports gymnastics sports competitions” 88-101 betlar. International Journal of Advanced Research in Monagement and Social Sciences. Vol.1 №2 February 2022
6. Джураева Махасты Зокировна “Характеристика эмоционально –волевой готовности личности к спортивной деятельности” 169-171 betlar. Россия-Таджикистан –Узбекистан. молодежь и развитие духовной культуры общества: актуальные проблемы и перспективы их решения. 22апреля 2022г.
7. Маъмуров Б. Б. Бўлажак ўқитувчиларни шахсга йўналтирилган таълим-тарбия жараёнини лойиҳалашга тайёрлашда қўлланиладиган тамойиллар. Современное образование (Узбекистан), 2017. <https://cyberleninka.ru/article/n/b-lazhak-ituvchilarni-shahsga-y-naltirilgan-talim-tarbiya-zharayonini-loyi-alashga-tayyorlashda-llaniladigan-tamoyillar>
8. Mamurov B. B. The Need to Prepare Future Teachers to Design a Student-Centered Educational Process. Eastern European Scientific Journal, 2017. <http://journale.auris-verlag.de/index.php/EESJ/article/viewFile/600/596>
9. Мамуров Б.Б., Махмудов М.Х. Акмеологическая составляющая образовательной культуры учителя. философские и методологические. <https://www.elibrary.ru/item.asp?id=36679921>
10. В Mamurov, A Mamanazarov, K Abdullaev, I Davronov. Acmeological Approach to the Formation of Healthy Lifestyle Among University Students. III International Scientific Congress Society of Ambient ..., 2020. <https://www.atlantis-press.com/proceedings/isc-sai-20/125937241>

Hozirgi taraqqiyot bosqichida jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlarini tashkil qilishning istiqbollari: muammo va yechimlar. Xalqaro miqyosidagi ilmiy amaliy-anjuman. 2022 yil 28-29 aprel

11. ББ Мамуров. Акмеологический подход к воспитанию молодого поколения в наследии предков. Педагогическое образование и наука, 2016.
http://www.manpo.ru/manpo/publications/ped_obraz/n2016_03.pdf#page=147

12. Маъмуров Б.Б. Маманазаров А.Б. Условия развитие у будущих учителей навыков проектирования учебного процесса на основе акмеологического подхода.
<https://www.elibrary.ru/item.asp?id=37269472>

13. Файзиев Я. З., Зиёев Д. Я. У. краткий исторический обзор развития физического воспитания и спорта //Academy. – 2020. – №. 9 (60).

14. Файзиев Я. З., Кузиева Ф. Эффективности использования национальных средств физического воспитания в учебном процессе //Вестник магистратуры. – 2020. – №. 3-1. – С. 95.

15. U. A. Fayzieva, M. T. Khikimova. Conditions of effectiveness of pedagogical communication. <https://mbukckslg.ru/en/usloviya-uspeshnogo-pedagogicheskogo-obshcheniya-ego-funkcii-organizatsiya.html>

16. Fayziyeva Umida Asadovna Saidnazarova Gulshan Bolta qizi. “Ta’lim texnologiyalari” fanidan seminar mashg’ulotlarini bajarish bo’yicha metodik ko’rsatma.
http://213.230.96.51:8090/files/ebooks/Iqtisodiyot/TALIM_TEXNOLOGIYALARI.pdf